

O'ZBEKISTONNING UZOQ XORIJIY DAVLATLAR BILANTASHQI IQTISODIY ALOQALARI

**Termiz Davlat Universiteti Tabiiy fanlar fakulteti Geografiya ta'lim yo'nalishi
talabasi Olimqulov Yashnar Maxmadamin o'g'li, Narziyev Furqat Fayzullo
o'g'li.**

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston respublikasi tashqi iqtisodiy aloqalari, eksport va import imkoniyatlari haqida so'z boradi. Tashqi iqtisodiy aloqaning bugungi kundagi holati, takliflar, e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan jihatlar yoritilgan. Shuningdek xuquqiy asoslari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Tashqi aloqa, iqtisod, xuquq, resurs, O'zbekiston, agrotexnologiya, tumanlar, Surxondaryo, oziq-ovqat, dehqonchilik.

Abstract: This article talks about foreign economic relations, export and import opportunities of the Republic of Uzbekistan. Today's state of foreign economic relations, proposals, aspects that should be paid attention to are highlighted. The legal basis is also explained.

O'zbekiston Respublikasi ko'plab chet el firmalari bilan qo'shma korxonalar qurish xususida shartnomalar imzolagan. Ularning anchasi qurilishni boshlab yubordilar. Bir qancha qo'shma korxonalar o'z mahsulotlarini bera boshladi. "Sovplastital" 30 turdan ortiq mahsulot Xitoy xalq Respublikasi bilan birgalikda qurilgan korxonalar termos, televizor, Ispaniya hamkorligida qurilgan korxonalar bir marta foydalanadigan shpris ishlab chiqarmoqda. AQSH bilan birgalikda kon chiqindilaridan oltin ajratib olinmoqda. Janubiy Koreyaning DEU firmasi, Asaka, GFRning Mercedes-Bens firmasi Do'stlik (Xorazm) shaharlarida avtomobil zavodlari qurmoqda. Buxoroda Hindiston bilan birgalikda shifobaxsh o'tlardan dorilar tayyorlaydigan korxonalar. Bukada Turkiya bilan hamkorlikda akkumulyator zavodi qurildi. Turkiya Respublikamizning ko'pgina viloyatlarida yengil va oziq-ovqat korxonalari qurmoqda. Bunday korxonalarni Pokiston, Hindiston va boshqa xorijiy davlatlar ham qurmoqdalar.

Tashqi iqtisodiy aloqalar O'zbekiston mustaqilligi e'lon qilingandan beri tez sur'atlar bilan kengayib bormoqda.

O'zbekiston xorijiy mamlakatlarga anchagina keng iste'mol buyumlari, ayniqsa milliy gazlamalar, oziq-ovqat (o'simlik moyi, meva sabzavot, sharoblar va hokazo)

mahsulotlar chiqaradi. Tashqi iqtisodiy faoliyat tashqi iqtisodiy aloqalarni ro'yobga chiqarish jarayonidir. Tashqi iqtisodiy aloqalar - iqtisodiyotning barcha tarmoqlari va faoliyatning boshqa sohalarida davlat va uning subyektlari xalqaro hamkorligining xilma-xil shakllari tizimidir. Xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvi va turli milliy davlatlar iqtisodiyotidagi o'zaro bog'liqlik va xo'jalik aloqlarining kengayishi natijasida xalqaro iqtisodiy munosabatlarning shakllari, soha va yo'nalishlari yanada ortib bordi. Oddiy tovarlar ayirboshlash o'rni teng huquqli va manfaatli savdo egallay boshladi.

BMTning tarmoq va sohalar bo'yicha ixtisoslashgan bo'limlari (komissiyalar, konferensiyalar, qo'mitalar, dasturlar) doirasida tashqi savdoning tartibga solinishi lozim bo'lgan sohalar bo'yicha Konvensiyalar, shartnomalar qabul qilindi. Masalan, xalqaro savdoda yuk tashish qoidalari, intellektual mulk himoyasi, investitsiyalarni sug'urtalashga oid xalqaro konvensiyalar shular jumlasidandir;

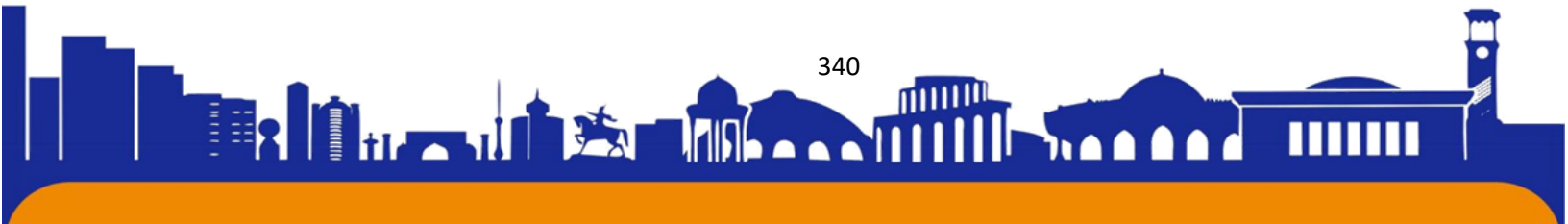
- tashqi va xalqaro savdoni amalga oshirishda xalqaro bank-moliya tizimi – Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Xalqaro valyuta fondi, Xalqaro moliya korporatsiyasi kabilar shakllandi hamda o'zaro hisob-kitob, kredit, investitsiyalar va grantlarni o'zlashtirish bo'yicha tegishli

Tashqi iqtisodiy faoliyat sohasidagi asosiy yo'nalishlar sifatida quyidagilarni ajratish mumkin:

- maxsulotlar (tovar va xizmatlar) ayrboshlash, ya'ni xalqaro savdo;
- ilmiy-texnikaviy maxsulotlarni ayrboshlash;
- ishlab chiqarishni joylashtirish;
- investitsiyalar, valyuta va kreditlar borasidagi yo'nalishlar;
- axborot va aloqa sohalaridagi yo'nalishlar;
- mehnat resurslari harakati yo'nalishlari

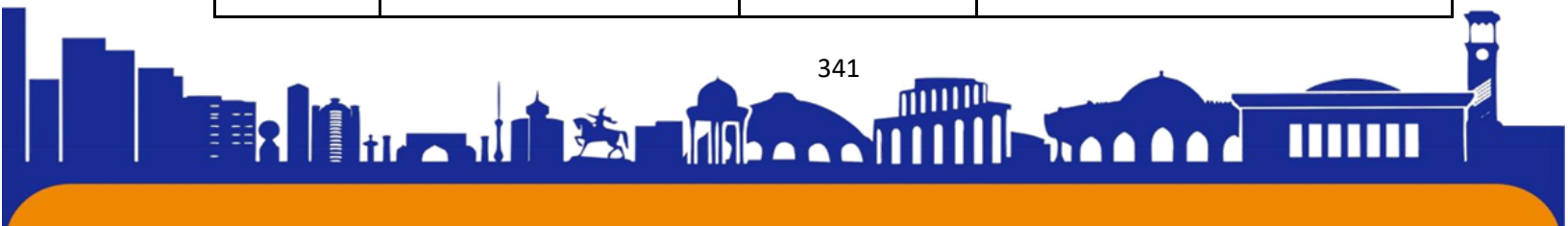
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DIPLOMATIK ALOQALAR O'RNATGAN DAVLATLARNING RO'YXATI

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
1.	Avstraliya	26.12.91 y.	Tashqi ishlar vazirliklari o'rtasida xatlar almashinuvi

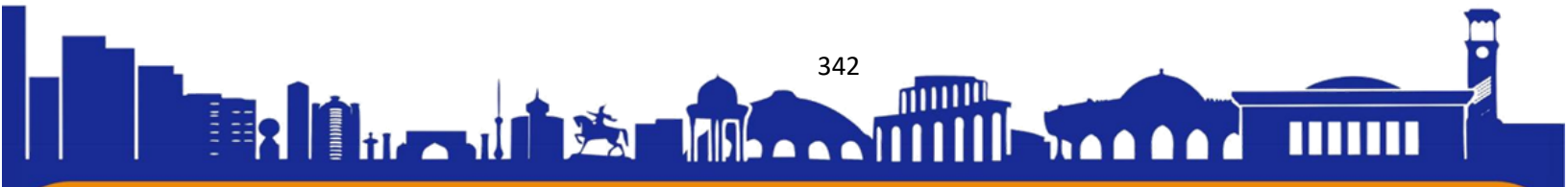

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
2.	Xitoy Xalq Respublikasi	02.01.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
3.	Vetnam Sotsialistik Respublikasi	17.01.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
4.	Misr Arab Respublikasi	23.01.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
5.	Mug'uliston	25.01.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
6.	Daniya qirolligi	25.01.92 y.	Notalar almashinuvi
7.	Yaponiya	26.01.92 y.	Tashqi ishlar vazirliklari o'rtasida xatlar almashinuvi
8.	Korea Respublikasi	29.01.92 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
9.	Korea Xalq Demokratik Respublikasi	07.02.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
10.	Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya Birlashgan Qirolligi	18.02.92 y.	Tashqi ishlar vazirliklari o'rtasida xatlar almashinuvi
11.	Amerika Qo'shma Shtatlari	19.02.92 y.	Prezidentlar o'rtasida xatlar almashinuvi
12.	Saudiya Arabistoni Qirolligi	20.02.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
13.	Malayziya	21.02.92 y.	Notalar almashinuvi
14.	Isroil Davlati	21.02.92 y.	Notalar almashinuvi
15.	Finlandiya Respublikasi	26.02.92 y.	Xelsinki shahrida imzolangan protokol
16.	Fransiya Respublikasi	01.03.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
17.	Vengriya Respublikasi	03.03.92 y.	Budapesht shahrida imzolangan protokol

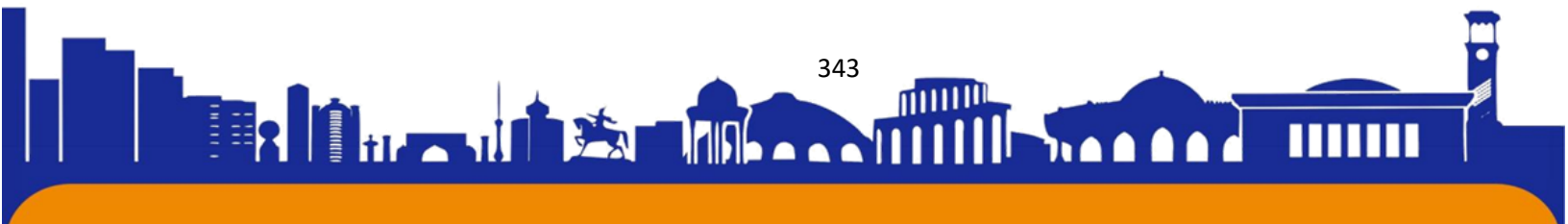

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
18.	Turkiya Respublikasi	04.03.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
19.	Germaniya Federativ Respublikasi	06.03.92 y.	Notalar almashinuvi
20.	Belgiya Qirolligi	10.03.92 y.	Bryussel shahrida imzolangan shartnoma
21.	Gretsiya Respublikasi	16.03.92 y.	Notalar almashinuvi
22.	Meksika Qo'shma Shtatlari	16.03.92 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
23.	Ispaniya Qirolligi	17.03.92 y.	Moskva shahrida imzolangan kommyunike
24.	Hindiston Respublikasi	18.03.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
25.	Polsha Respublikasi	19.03.92 y.	Tashqi ishlar vazirliklari o'rtasida xatlar almashinuvi
26.	Yangi Zelandiya	11.03.92 y.	Notalar almashinuvi
27.	Rossiya Federatsiyasi	20.03.92 y.	Kiyev shahrida imzolangan protokol
28.	Italiya Respublikasi	24.03.92 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
29.	Avstriya Respublikasi	25.03.92 y.	Vena shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
30.	Kanada	07.04.92 y.	Notalar almashinuvi
31.	Shvetsiya Qirolligi	08.04.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan Bitim
32.	Filippin Respublikasi	13.04.92 y.	Notalar almashinuvi
33.	O'mon Sultonligi	22.04.92 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma kommyunike

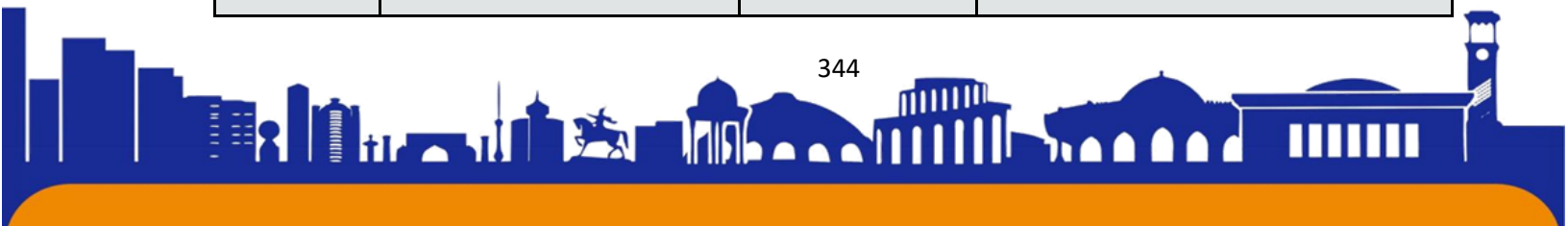

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
34.	Suriya Arab Respublikasi	24.03.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan Bitim
35.	Tailand Qirolligi	06.05.92 y.	Notalar almashinuvi
36.	Shvetsariya Konfederatsiyasi	07.05.92 y.	Xatlar almashinuvi
37.	Eron Islom Respublikasi	10.05.92 y.	Ashhobod shahrida imzolangan protokol
38.	Pokiston Islom Respublikasi	10.05.92 y.	Ashhobod shahrida imzolangan protokol
39.	Yaman Respublikasi	25.05.92 y.	Toshkent shahridagi qo'shma bayonot
40.	Bahrayn Qirolligi	29.05.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
41.	Lyuksemburg Buyuk Gersogligi	10.06.92 y.	Notalar almashinuvi
42.	Norvegiya Qirolligi	10.06.92 y.	Notalar almashinuvi
43.	Indoneziya Respublikasi	23.06.92 y.	Jakarta shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
44.	Jazoir Xalq-Demokratik Respublikasi	30.06.92 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
45.	Litva Respublikasi	05.08.92 y.	Notalar almashinuvi
46.	Portugaliya Respublikasi	12.08.92 y.	Notalar almashinuvi
47.	Janubiy Afrika Respublikasi	12.08.92 y.	Notalar almashinuvi
48.	Ukraina	25.08.92 y.	Kiyev shahrida imzolangan protokol
49.	Nigeriya Federativ Respublikasi	28.08.92y.	Notalar almashinuvi

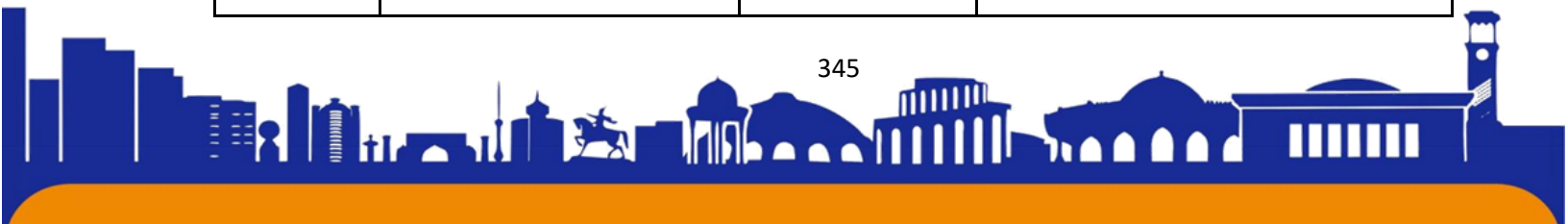

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
50.	Laos Xalq Demokratik Respublikasi	10.09.92y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
51.	Bolgariya Respublikasi	sentabr 1992y.	Turkiyada imzolangan protokol
52.	Afg'oniston Islom Respublikasi	13.10.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
53.	Vatikan davlati	17.10.92 y.	Toshkent va Vatikan shaharlarida imzolangan protokollar
54.	Bangladesh Xalq Respublikasi	15.10.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
55.	Tojikiston Respublikasi	20.10.92 y.	Notalar almashinuvi
56.	Qozog'iston Respublikasi	23.11.92 y.	Notalar almashinuvi
57.	Birlashgan Arab Amirliklari	25.10.92 y.	Notalar almashinuvi
58.	Latviya Respublikasi	03.11.92 y.	Notalar almashinuvi
59.	Niderlandiya Qirolligi	24.11.92 y.	Notalar almashinuvi
60.	Tunis Respublikasi	26.11.92 y.	Toshkent shahrida imzolangan protokol
61.	Chexiya Respublikasi	01.01.93 y.	Notalar almashinuvi
62.	Slovakiya Respublikasi	01.01.93 y.	Notalar almashinuvi
63.	Turkmaniston	08.01.93 y.	Notalar almashinuvi
64.	Belarus Respublikasi	21.01.93 y.	Minsk shahrida imzolangan protokol
65.	Iordaniya Hoshimiylar Qirolligi	15.02.93 y.	Toshkentshahrida imzolangan protokol
66.	Qirg'iz Respublikasi	16.02.93 y.	Notalar almashinuvi

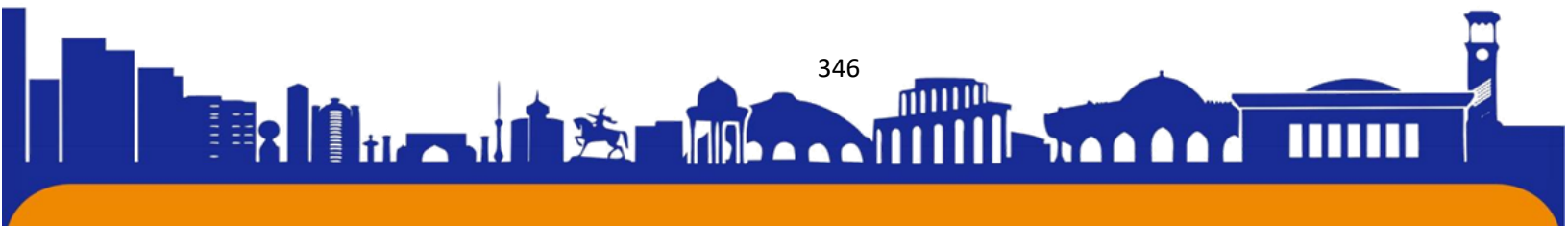

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
67.	Malta Respublikasi	25.02.93 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
68.	Braziliya Federativ Respublikasi	30.04.93 y.	Notalar almashinuvi
69.	Iroq Respublikasi	19.06.93 y.	Notalar almashinuvi
70.	Gvineya Respublikasi	24.06.93 y.	Notalar almashinuvi
71.	Argentina Respublikasi	09.09.93 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma protokol
72.	Marokko Qirolligi	11.10.93 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma protokol
73.	Gana Respublikasi	28.10.93 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma protokol
74.	Albaniya Respublikasi	23.11.93 y.	Notalar almashinuvi
75.	Zambiya Respublikasi	01.02.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
76.	Kuvayt Davlati	08.07.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
77.	Gruziya Respublikasi	19.08.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
78.	Moldova Respublikasi	23.08.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
79.	Chili Respublikasi	15.09.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
80.	Chad Respublikasi	16.09.94 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
81.	Falastin Davlati	25.09.94 y.	Notalar almashinuvi
82.	Estoniya Respublikasi	25.10.94 y.	Notalar almashinuvi
83.	Yevropa Hamjamiyati Komissiyasi	16.11.94 y.	Notalar almashinuvi

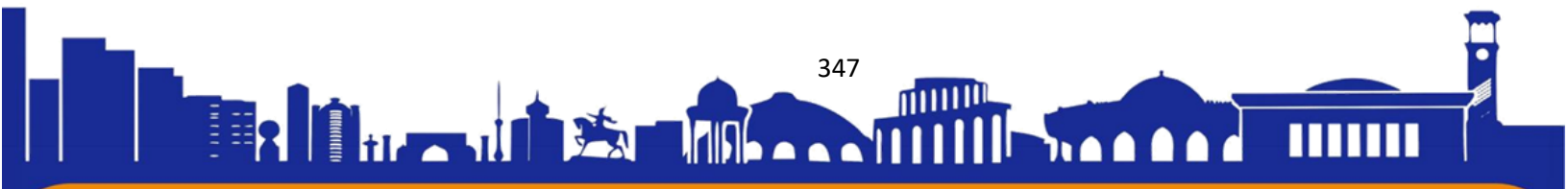

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
84.	Maldiv Respublikasi	07.12.94 y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
85.	Makedoniya Respublikasi	31.12.94 y.	Anqara shahrida imzolangan protokol
86.	Sloveniya Respublikasi	16.01.95 y.	Notalar almashinuvi
87.	Serbiya Respublikasi	18.01.95 y.	O'zbekiston va sobiq Yugoslaviya Sotsialistik Respublikasi o'rtasidagi notalar almashinuviga asosan
88.	Xorvatiya Respublikasi	06.02.95 y.	Notalar almashinuvi
89.	Kambodja Qirolligi	07.09.95 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
90.	Ozarbayjon Respublikasi	02.10.95 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
91.	Ruminiya	06.10.95 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
92.	Senegal Respublikasi	06.10.95 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
93.	Armaniston Respublikasi	27.10.95 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
94.	Venesuela Respublikasi	26.04.96 y.	Nyu-York shahrida imzolangan protokol
95.	Bosniya-Gersogovina	14.05.96 y.	Notalar almashinuvi
96.	Bruney-Darussalam	20.06.96 y.	London shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
97.	Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasi	15.07.96 y.	Notalar almashinuvi
98.	Yamayka	08.08.96 y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
99.	Mali Respublikasi	13.02.97 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
100.	Singapur Respublikasi	08.04.97 y.	Notalar almashinuvi
101.	Kipr Respublikasi	30.05.97 y.	Moskva shahrida imzolangan protokol
102.	Islandiya Respublikasi	25.09.97 y.	London shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
103.	Irlandiya Respublikasi	07.11.97 y.	Notalar almashinuvi
104.	Qatar Davlati	27.11.97 y.	Anqara shahrida imzolangan qo'shma bayonot
105.	Sharqiy Urugvay Respublikasi	25.05.98 y.	
106.	Livan Respublikasi	22.10.98 y.	London shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
107.	Mavrikiy Respublikasi	04.08.99 y.	Bryussel shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
108.	Namibiya Respublikasi	30.08.99 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
109.	Shri-Lanka Demokratik Sotsialistik Respublikasi	11.10.99 y.	Moskva shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
110.	Peru Respublikasi	22.12.99 y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
111.	Myanma Ittifoqi	08.02.01 y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
112.	Kosta-Rika Respublikasi	07.06.01 y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
113.	Paragvay Respublikasi	27.08.01y.	Seul shahrida imzolangan qo'shma deklaratsiya

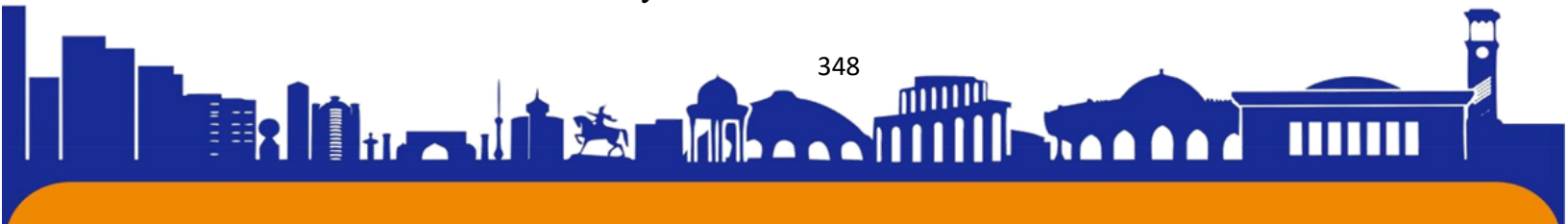

№	Davlat	Sana	O'rnatish shakli
114.	Angola Respublikasi	31.05.02y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
115.	Sudan	06.01.05y.	Notalar almashinuvi
116.	Komor orollari	21.05.05y.	Notalar almashinuvi
117.	Benin Respublikasi	17.08.05y.	Notalar almashinuvi
118.	Kuba Respublikasi	13.03.06y.	Toshkent shahrida imzolangan qo'shma Deklaratsiya
119.	Chernogoriya	19.12.06y.	Notalar almashinuvi
120.	Gvatemala Respublikasi	09.02.07y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
121.	Nikaragua Respublikasi	23.02.07y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike
122.	Gonduras Respublikasi	26.04.07y.	Nyu-York shahrida imzolangan qo'shma kommyunike

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi dunyoning 130 dan ortiq davlatlari bilan diplomatik aloqalar o'rnatgan. Toshkentda 44 ta chet el elchixonalari, 1 ta bosh konsullik, 8 ta faxriy konsullar, 17 ta xalqaro tashkilotlar vakolatxonalari, 13 ta xorijiy xalqaro hukumatlararo va hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, 1 ta diplomatik maqomga ega savdo vakolatxonasi faoliyat ko'rsatmoqda. Xorijiy mamlakatlarda va xalqaro tashkilotlarda O'zbekiston Respublikasining 55 ta diplomatik va konsullik vakolatxonalari mavjud. O'zbekiston 100 dan ortiq xalqaro tashkilotlarning a'zosi bo'lib, mamlakatimiz turli xil ko'p tomonlama hamkorlik tuzilmalari bilan o'zaro sherikchilik aloqalarini rivojlantiradi.

O'zbekiston amalga oshirayotgan tashqi iqtisodiy aloqalarning asosiy shakli xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy hamkorlik qilishdir. Ular bilan valyuta-kredit munosabatlari, ilmiy-texnikaviy hamkorlik, xo'jalik korxonalarini birgalikda qurish, oldi-sotdi ishlari kengaytirilmoqda.

O'zbekiston Prezidentining farmoni bilan Respublika tashqi savdo va xorijiy mamlakatlar bilan aloqa vazirligi tuzildi. O'zbekiston tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki ham o'z ishini boshlab yubordi.

O'zbekiston Vazirlar Mahkamasi Respublikada xorijiy sarmoyalar bilan korxonalar, jumladan, qo'shma korxonalar, xalqaro birlashmalar va tashkilotlar hamda ularning bo'linmalarini barpo etish, ularni davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibi haqida maxsus qaror qabul qilindi.

O'zbekiston Respublikasi ko'plab chet el firmalari bilan qo'shma korxonalar qurish xususida shartnomalar imzolagan. Ularning anchasi qurilishni boshlab yubordilar. Bir qancha qo'shma korxonalar o'z mahsulotlarini bera boshladi. "Sovplastital" 30 turdan ortiq mahsulot Xitoy xalq Respublikasi bilan birgalikda qurilgan korxonalar termos, televizor, Ispaniya hamkorligida qurilgan korxonalar bir marta foydalanadigan shpris ishlab chiqarmoqda. AQSH bilan birgalikda kon chiqindilaridan oltin ajratib olinmoqda. Janubiy Koreyaning DEU firmasi, Asaka, GFRning Mercedes-Bens firmasi Do'stlik (Xorazm) shaharlarida avtomobil zavodlari qurmoqda. Buxoroda Hindiston bilan birgalikda shifobaxsh o'tlardan dorilar tayyorlaydigan korxonalar. Bukada Turkiya bilan hamkorlikda akkumlyator zavodi qurildi. Turkiya Respublikamizning ko'pgina viloyatlarida yengil va oziq-ovqat korxonalar qurmoqda. Bunday korxonalarni Pokiston, Hindiston va boshqa xorijiy davlatlar ham qurmoqdalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

- 1.1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. - T.: O'zbekiston, 2017-yil.
- 1.2. O'zbekiston Respublikasining "Tashqi iqtisodiy faoliyat" to'g'risida (yangi tahriri)gi qonuni. 26.05.2000 yil
- 1.3. O'zbekiston Respublikasining "Standartlashtirish to'g'risida"gi qonuni.
- 1.4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va savdo savdo sohasida boshqaruv tizimini takomillashtirish choratadbirlari" tog'risidagi PF-5643-sonli farmoni 28.01.2019 yil.

II. Ilmiy maqolalar

- 1 Shaakramov Q. Milliy iqtisodiyotni modernizatsiyalash. // Jamiyat va boshqaruv, -T.:2008. №3.
- 2 Karimov F. O'zbekiston jahon hamjamiyati safida. // Jamiyat va boshqaruv, - T.: 2004. №1
- 3 Ismailov O.Sh., Umarov B. XXI asrda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari. // Iqtisod va moliya., -T.:2010. №11-12.

